

Hudtumörer

Maligt eller benigt?

Lena Fagerblom, överläkare
Hudkliniken Sundsvalls sjukhus
22-09-06

1

Maligt eller benigt?

- bedömning av hudtumörer

2

Benigna! – med ett undantag

- **Pigmentnevus** – alla är benigna, utom
Dysplastiskt nevus med grav dysplasi
- **Seborroisk keratos**
- **Dermatofibrom**
- **Cherry angiom**
- **Lentigo**

3

Pigmentnevus = "födelsemärken"

Uppstår hos barn, samt vuxna till medelåldern

- **Junctionnevus** (nevusceller ytligt)
Platt, ofta mörkt, växer åt sidorna till cirka 5 mm
- **Compound nevus** (övergångsform)
- **Intradermalt nevus** (nevusceller djupare)
Alltmer upphöjt, ljusare färg, tillbakabildas
- **Dysplastiskt nevus** (från platta mörka nevi)
Fortsatt tillväxt, stor, platt, ojämn färg, diffus kant
"Fyra nyanser av brunt", ev rött. PAD-diagnos
Grav dysplasi = Handläggs som melanom in situ

4

Junctionnevus

5

Compound nevus

6

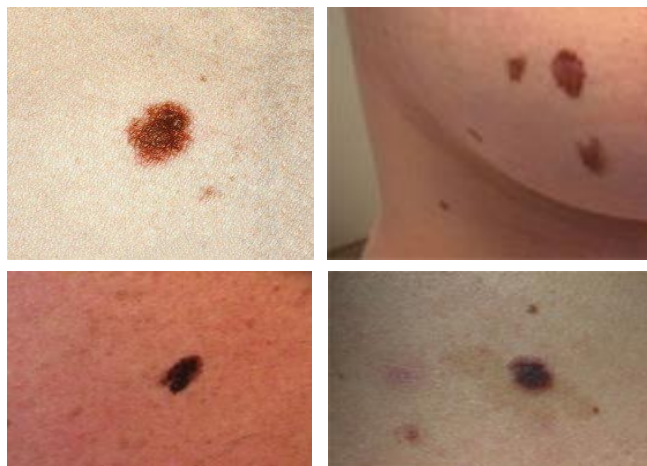
Intradermalt nevus

7

Dysplastiskt nevus

8

Pigmentnevus, egenkontroll

Inspektera några ggr per år, observera:

- **Färg?** Skiftning i svart, rosa, vitt, blått
 - **Form?** Oregelbunden, asymmetrisk, utflytande
 - **Storlek?** Över 5 mm bred, eller snabbt upphöjd
 - **Kliar, blöder, irriterar, känns annorlunda?**
Längre än några veckor
 - **Viktigast:** Snabb och onormal ändring av färg, form, storlek (märkbart på 3-4 månader)
- **Endast cirka 30 %** av melanomen uppstår i nevus

9

Pigmentnevus, varianter

- **Kongenitalt nevus** – Medfött, större, ofta mörkare, ibland hårigt, växer med kroppen
- **Spitz nevus** – Barn och unga, upphöjt, rodnat eller brunt - svart, växer snabbt
- **Nevus spilus** – Ljusbrun pigmentering med mörkare nevusprickar
- **Halonevus** – Vitt runtom pga immunreaktion, nevuset försvinner ofta helt
- **Blått nevus** – Djupare beläget pigment gör att färgen blir blågrå
- **Acralt nevus** – Handflata, fotsula, nagel

10

Kongenitalt nevus

11

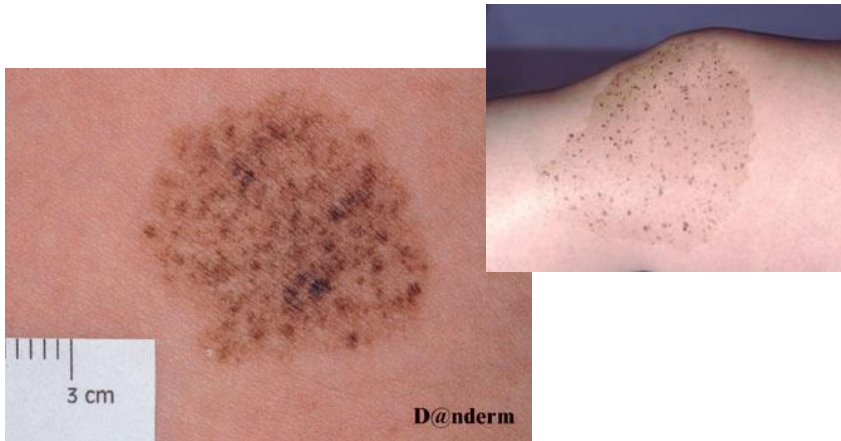
Spitz nevus

12

Nevus Spilus

13

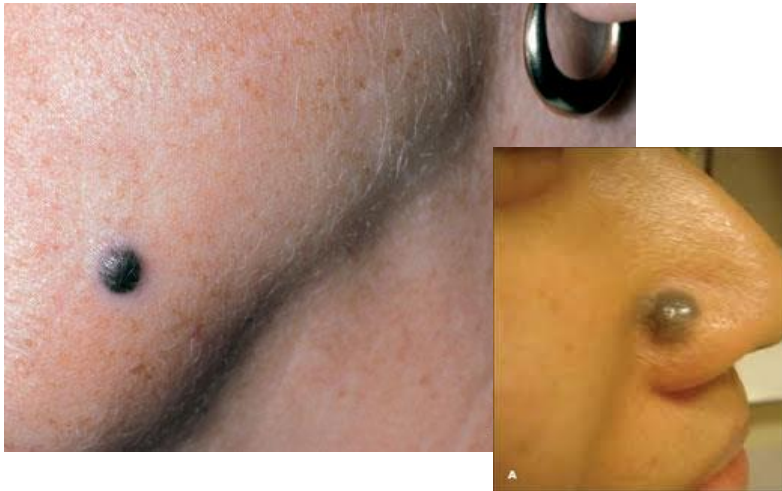

Halo nevus

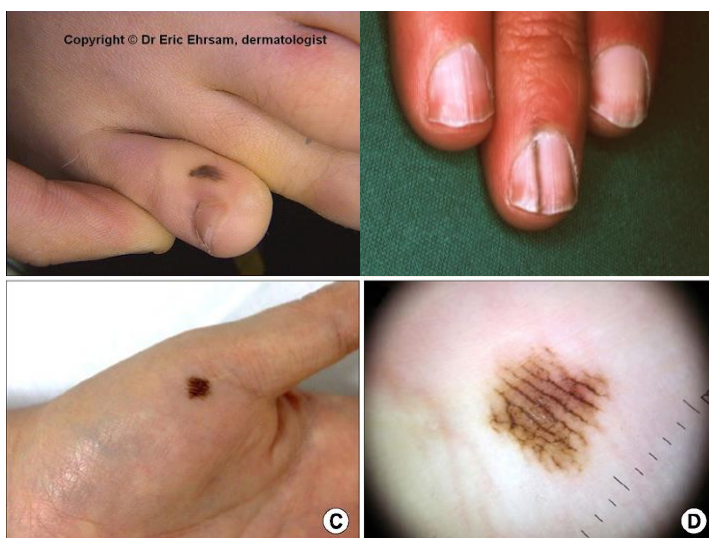
14

Blått nevus

15

Acralt nevus

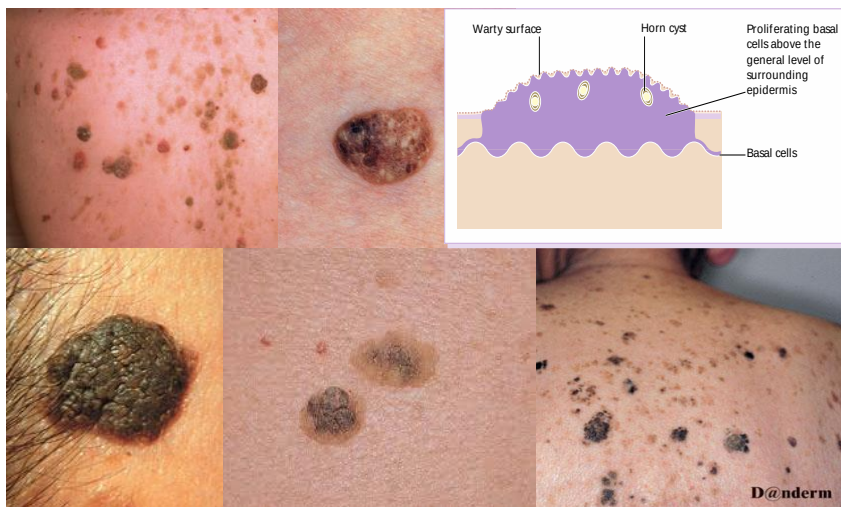
16

Andra hudförändringar, godartade och mycket vanliga!

- **Seborroisk keratos** (senil vårta, visdomsvårta)
Ovanpå hudytan, fet eller torrskorpig, även i hårbotten, olika färger (brun, svart, grå, gul, rosa)
- **Dermatofibrom**
Brunviolettaktigt, runt, fast, ofta på underben, bindvävsärr efter litet trauma ex. insektsbett
- **Cherry angiom**
Körsbärsröda till mörkt blålila, kärlprickar - knottorr
- **Lentigo**
Solexponerade ytor, ljusbruna fläckar i ansiktet, småprickigt på handryggar, armar, axlar

17

Seborroiska keratoser

18

Dermatofibrom

19

Cherry angiom

20

Lentigo

21

Maligna! – Med undantag och gränsfall

- **Skivepitelcancer** och förstadier (från keratinocyter)
 - Undantag: **Aktinisk keratos**
 - Gränsfall: **SCC in situ, Keratoakantom**
- **Basalcellscancer = Basaliom** (från basalceller)
 - Gränsfall: **Lågaggressiva basaliom typ 1A + 1B**
- **Melanom** (från melanocyter)
 - Gäller även: Melanoma in situ, Lentigo maligna, Dysplastiskt nevus med grav dysplasi

22

Skivepitelcancer och förstadier

- **Aktinisk keratos** – mycket vanligt och godartat
Ytlig solskada, ansikte, skalp och handryggar,
rodnad, strävt fjällig fläck, oftast beskedlig
- **Skivepitelcancer in situ (= Mb Bowen)**
Ytlig, ej invasiv växt
- **Keratoakantom**
Godartat (nästan alltid) - högt diff cancer som
kroppens immunförsvar tar hand om, självläker
- **Skivepitelcancer** – lågrisk eller högrisk
Djupare växt, sårig, infiltrerad, kan metastasera

23

Aktiniska keratoser

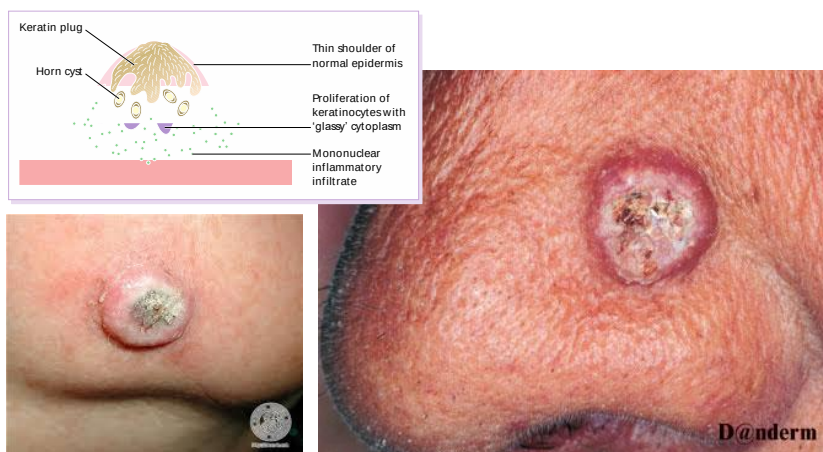
24

Mb Bowen = Skivepitelcancer in situ

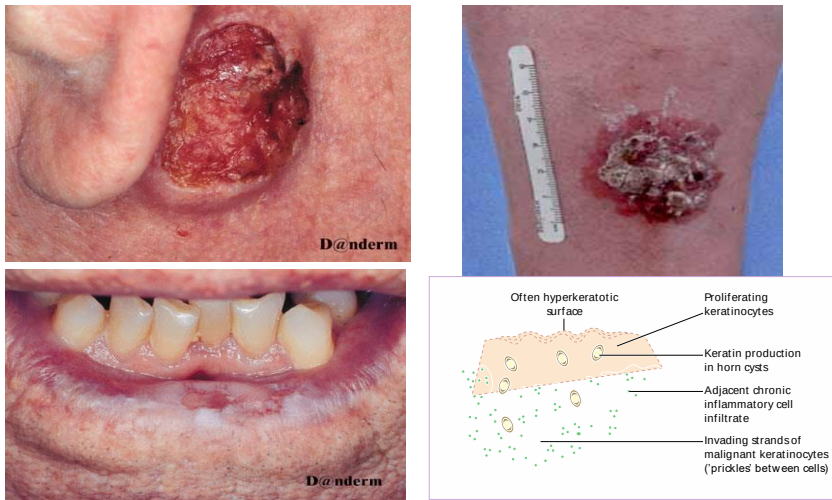
25

Keratoakantom

26

Skivepitelcancer, ex "bensår"

27

Basalcellscancer = Basaliom

Oftast beskedlig, metastaser mycket sällsynta

- **Ytlig (typ I B)** - lågaggressiv
Rodnad torr fläck, välavgränsad, växer sakta, tunn randzon anas, eksemliknande men kliar ej
- **Nodulär (typ I A)** - lågaggressiv
Kanterna upphöjda och glansiga med kärl, hudfärgad - rodnad, ev. sår eller skorpa i mitten,
- **Infiltrativ intermediär (typ II)** – medelaggressiv
Växer med djupare sårbildning
- **Infiltrativ morfealik (typ III)** - högaggressiv
Ärrliknande sklerotiska, i ansiktet, svåropererat
- **Pigmenterade** varianter förekommer av alla

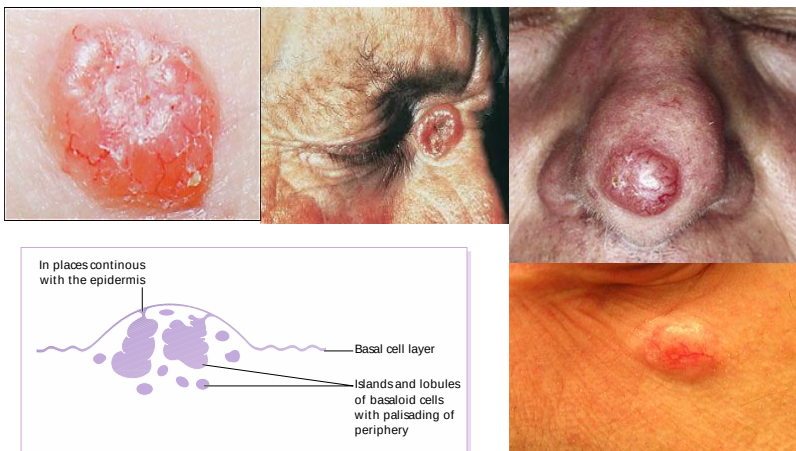
28

Basalcellscancer ytlig – I B

29

Basalcellscancer nodulär – I A

30

Basalcellscancer typ II och III

31

Melanom i huden

- **Melanom in situ** - Inkl. **lentigo maligna** i ansiktet och dysplastiskt nevus med **grav dysplasi**
- **Ytligt spridande melanom (SSM)** - Ibland från dysplastiskt nevus, mörk fläck, senare djup växt
- **Lentigo maligna melanom (LMM)** - Från lentigo maligna i ansiktet, mörkt parti i ljusare brun fläck
- **Nodulärt melanom (NM)** - Ofta inget nevus innan, mörk knöl, växer snabbt på djupet, sämre prognos
- **Acralt lentiginöst melanom (ALM)** - Fläck på hand/fot eller mörk strimma i nagel
- **Amelanotiskt melanom** - Variant av alla ovan: Opigmenterad, rosafärgad, lättblödande, sårig

32

Melanom in situ, övergår till Ytligt spridande melanom - SSM

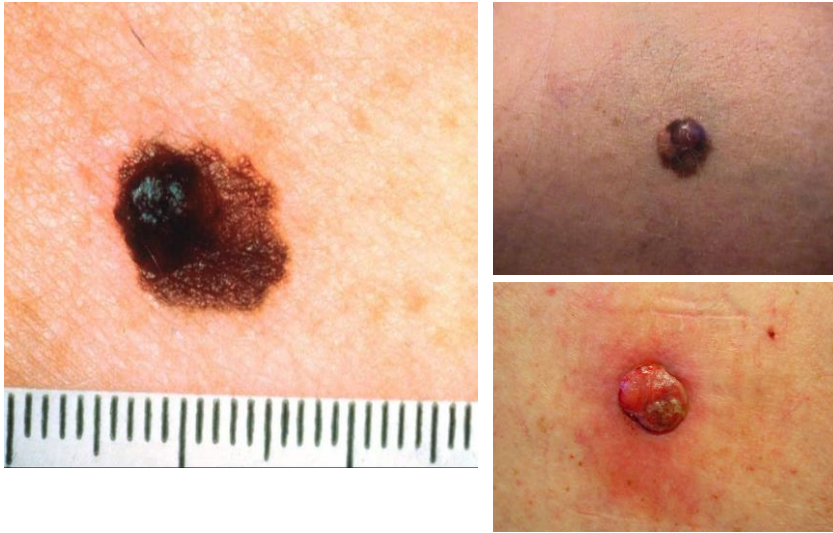
33

Lentigo maligna = melanom in situ Lentigo maligna melanom - LMM

34

Nodulärt melanom - NM

35

Acralt lentiginöst melanom - ALM

36

Några orsaker till hudmalignitet

- **Ärftlighet** – Familjära melanom (Hudmott Umeå)
CDKN2A-mutation – Melanom + pancreascancer
Familjära basaliom – Gorlins syndrom
- **Ärftlighet** – ex hudtyp, livsstil inklusive solvanor
- **Solexposition** – ”rödbränna”, mångårig solning
- **Immunsuppression** – ex hos transplanterade
- Efter **strålbehandling**
- **Carcinogena ämnen** – ex arsenik, tidigare använt mot psoriasis

37

Behandlingsprinciper

- **Dermatoskopi**, ev teledermatoskopi
- **Nevus m. fl. godartade förändringar**
Excision om nödvändigt men undvik helst;
kan ge fula ärr, keloidrisk på bröst och axlar,
breda ärr på ryggen, resursfråga
- **Seborroisk keratos** är ev ett undantag:
Ytligt, kan skrapas bort om besvär, utan ärr
- **Misstänkt elakartad förändring**
Stansbiopsi för diagnos, gärna excision direkt
om möjligt (storlek, lokalisering)

38

Behandlingsprinciper

- **Aktinisk keratos**

Alla små AK behöver inte behandlas! Symtom?
Tolak kräm, Aldara/Zyclara kräm, Solaraze gel,
Actikerall lösn, Efudix kräm, Kryo (frys), PDT (ljus)

- **Ytligt basaliom**

Aldara kräm, Kryo, PDT, Excision

- **Mb Bowen = SCC in situ**

(Aldara), Kryo, PDT, Excision

- **Övriga maligna förändringar**

Excision

39

Smörjning av aktiniska keratoser - Informera om förväntad reaktion!

40

Behandlingsalternativ på hudklin

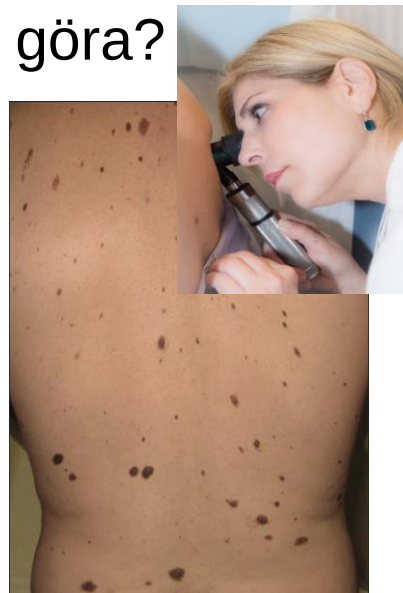
- **(Efudix salva/kräm, 5-fluorouracil 5%)** - cytostatika, 1x2 i 3 veckor, licens-LM
- **Kryo = frysbehandling** - flytande kväve (minus196°) i sprayflaska, med kon
- **PDT = fotodynamisk terapi** - rött ljus efter aminolevulinsyra (ALA), 7-8 min, smärtsamt
- **PDT dagsljus** - 2 tim, mindre smärta, kyla och regn hindrar

41

100-tals nevi, vad göra?

- Ta bort 1-2-3 st med fulast status/anamnes
- Mät + beskriv i journal avvikande nevi, foto. Ev fotofinder (Umeå)
- Kontroll 1-2 ggr/år, nya excisioner vb
- Malignitet eller dysplasi i PAD - öka vaksamhet
- Benign och stabilt - fortsatt egenkontroll och åter HC vid behov

42

Oskuret är bäst...

